

להרשמה
לעלון השבועי

אמרי נועם

פרשת וירא

שבת שלום ומבורך

31 באוקטובר

תשפ"ז

כ' בחשוון

זמני השבת

עיר	הדלקת נרות 30.10	צאת שבת 31.10
ירושלים	16:11	17:28
תל אביב	16:32	17:29
חיפה	16:20	17:28

לפרשת השבוע
הרב ראובן קוקלין

לדבר פחות, לעשות יותר

מציעא פז ע"א; רש"י לבראשית כג, טז). על כך ממשיך רבי אלעזר: "רשעים אומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים".

שמעתי הסבר יפה לכלל הזה. בכל אדם מתעורר מדי פעם רצון להיטיב, והרצון הזה מבקש ביטוי. הדרך הטבעית לממש אותו היא לקום ולעשות מעשה טוב, אך אפשר גם לתת לו ביטוי אחר: להרבות לדבר על מה שאעשה.

אדם כזה מספר בהתלהבות על העזרה שיעניק, על הלימוד שיתחיל, על המפעל החשוב שבכוונתו להקים. ככל שהוא מרבה לתאר, הוא כבר חש משהו מן הסיפוק שאמור לבוא רק אחרי העשייה. לפעמים הוא אף זוכה להערכה ולמחמאות על כוונותיו הטובות, עוד לפני שעשה דבר.

כך הרצון שהניע אותו לפעול מוצא את פורקנו במילים. הוא דיבר, התרגש, שיתף אחרים, ובתוכו נוצרה תחושה שכבר התקדם. וכשמגיע הזמן להתאמץ ולעשות, הדחף הראשוני כבר נחלש.

מי שמעט לדבר, לעומתו, אינו ממחר להעניק לעצמו את תחושת הסיפוק הזאת. הוא יודע שהעבודה עוד לפניו, והפער בין מה שהוא רוצה לעשות לבין מה שעשה בפועל ממשיך לעורר אותו לפעולה.

לפי ההסבר הזה, הוראתו של שמאי מקבלת משמעות נוספת: המיעוט בדיבור מסייע לריבוי במעשה. יש דיבור הנחוץ לתכנון, לתיאום ולגיוס עזרה. הבעיה מתחילה כשהדיבור מעניק לנו תחושת הישג לפני שהתחלנו לפעול.

כשאברהם אבינו מזמין את האורחים לביתו, הוא מציע להם דבר צנוע: "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם". מעט לחם, כדי שיתחזקו ויוכלו להמשיך בדרכם.

אולם מיד מתברר כמה נתינה הסתתרה מאחורי המילים המעטות. אברהם ממחר אל שרה ומבקש ממנה להכין עוגות משלוש סאים של קמח סולת, כמות מכובדת ביותר. הוא עצמו רץ אל הבקר, בוחר בן בקר רך וטוב ומוסר אותו לנער, שימחר להכינו. לבסוף הוא מגיש לאורחיו חמאה, חלב ובשר, ועומד עליהם לשרתם בשעת האכילה (בראשית יח, ה-ח). חז"ל מוסיפים שהוא הכין שלושה בני בקר, כדי להגיש לכל אחד מן האורחים לשון בחרדל, מנה משובחת במיוחד (בבא מציעא פו ע"ב).

על הפער בין ההצעה הצנועה לסעודה הנדיבה אומר רבי אלעזר: "מכאן שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה" (בבא מציעא פז ע"א). כך גם מורה שמאי במשנה: "אמור מעט ועשה הרבה" (אבות א, טו).

את הצד ההפוך לומדים חז"ל מעפרון. כשאברהם מבקש לקנות את מערת המכפלה, עפרון מציג את עצמו כנדיב ומכריז: "השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה". בסופו של דבר הוא גובה מאברהם סכום עצום, ארבע מאות שקל כסף, ולפי חז"ל אלה היו שקלים גדולים, המתקבלים במסחר בכל מקום. ההבטחה לתת במתנה הסתיימה בתשלום מלא ומכביד (בראשית כג, יא-טז; בבא

מי אמר שזה בלתי אפשרי?

שרה אמנו שומעת את הבשורה שתלד בן וצוחקת בקרבה. הקב"ה פונה לאברהם ושואל מדוע צחקה שרה, ומוסיף: "היפלא מה דבר?" אולם מהי התביעה ממנה? הרי לא ידעה שהמבשרים הם מלאכים, אלא חשבה שהם עובדי אורח ערבים! הרמב"ן מסביר שהתביעה הייתה על עצם המחשבה שהדבר בלתי אפשרי: "למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין או שתאמר: אמן כן יעשה ה'" (בראשית יח, טו). המאמין השלם יודע שהקב"ה יכול הכול, בכל רגע. גם אם אינו יודע האם הבשורה תתגשם, אין הוא רואה בה דבר הנמנע מיכולתו של הבורא. לכן ראוי להשיב בתקווה ובתפילה: אמן, כן יעשה ה'.

בראשית יח, ה-ח; כג, יא-טז; בבא מציעא פו ע"ב-פז ע"א; אבות א, טו.

את החשבון נעשה בסוף

סיפור לשבת

מתוך "אוצרותינו"

חדרים מרווחים, שטיחים נאים ושולחן ערוך ברוב פאר. האומנם כל זה נקנה משכר נשיאת מזוודות? המארח נהג באורחו באדיבות רבה, אך בכל פעם שעלה עניין התשלום, דחה את השיחה. רבי ליפא החל לחשוש: איזה חשבון עוד יוגש לו?

בבוקר, לקראת נסיעתו, הביא האיש את המזוודות אל האוטובוס. "כמה אני חייב לך?" שאל האורח. "אינך חייב דבר". רבי ליפא מחה: "עשית למעני כל כך הרבה! אני מוכרח לשלם!" "אך האיש השיב: "יש לי רק בקשה אחת: אם תפגוש יהודי שאין לו היכן לאכול או ללון, נהג בו כפי שנהגתי בך".

כשראה בקרבת מקום את הרב הראשי, ביקש ממנו רבי ליפא להתערב. הרב חייך: "זהו רבי אליהו חסיד, אחד מבעלי הצדקה האמידים ביותר בקהילתנו. הוא הבין שלא תרצה לקבל עזרה ללא תשלום, ולכן ביקש ממני שלא לגלות לך בינתיים מיהו".

את הפגישה הזאת לא שכח רבי ליפא לעולם. הוא מילא את בקשת מארחו: הוסיף להרבות בעזרה לנזקקים, ועד סוף ימיו היה ביתו פתוח לעניים. החשבון נמשך בכל פעם שאורח חדש הסב אל שולחנו.

אברהם משוחח עם הבורא. איזו מדרגה רוחנית! לכאורה, אדם שהגיע למעלה כזאת יכול להורות לאחרים לטפל בעוברי האורח. אבל אברהם עצמו רץ לקראתם ומשרת אותם. הוא מלמד אותנו: כשאדם עוזר לזולתו במו ידיו, אין הוא פוגע בכבודו. אדרבה, בכך הוא מתעלה עוד יותר.

רבי ליפא שווגר, חוקר כתבי יד יהודיים עתיקים, הגיע לתוניס בערב שבת. מותש מן החום, ובידיו שתי מזוודות כבדות, חיפש סבל. לבסוף הצביעו בפניו על אדם שדיבר עברית. "האם אתה יודע היכן אפשר למצוא סבל?" שאל הנוסע. "זו העבודה שלי", השיב האיש. אמנם הוא נראה לבוש בקפידה רבה מהרגיל, אבל לרבי ליפא לא הייתה ברירה.

האיש נשא את המזוודות למלון, אך סירב לקבל תשלום. "נעשה חשבון בסוף, על הכול יחד", אמר. כששמע שלאורח אין היכן לסעוד בשבת, הזמין אותו לביתו. קודם שנענה להזמנה, בירר רבי ליפא אצל הרב הראשי של העיר על האיש, ונענה שאפשר לסמוך עליו.

אלא שביתו של ה"סבל" עורר שאלות חדשות:

על פי "אוצרותינו".

כשהרגליים ממהרות, גם הלב מתעורר

שחרורם בבטלה על התנור החם? לאן נעלמה הזריזות שרכשו? תשובתו הייתה שכל אותן שנים הם בעצם רצו אל התנור. עבודתם הייתה בעיניהם עול, וכל רצונם היה לסיימה ולשוב למנוחה.

מכאן שהשפעת המעשה תלויה גם ברצון המלווה אותו. כשאדם רוצה לעבוד את ה' אך מתקשה להתגבר על הכבדות, הזריזות מבטאת את רצונו הטוב ומחזקת אותו. אולם כשהוא ממחר רק כדי לסיים ולהיפטר, המהירות מבטאת דווקא רצון להתרחק. השאלה אינה רק כמה מהר אנו עושים, אלא לקראת מה אנחנו רצים.

בהכנסת האורחים של אברהם חוזרות לשונות של זריזות: "וירץ לקראתם", "וימחר אברהם", "ואל הבקר רץ אברהם". חז"ל מלמדים שדרכם של צדיקים לעשות הכול בזריזות. הרמח"ל במסילת ישרים, פרק ז, מסביר שהעיכוב עלול לגרום להחמצת ההזדמנות. אך לזריזות יש כוח נוסף: "התנועה החיצונית מעוררת הפנימית". גם כשהלב אינו מתלהב, עשיית המצווה בחיות ובזריזות יכולה לעורר אותו.

החפץ חיים שאל: אם כך, מדוע הקוזקים, שבמשך שנים מילאו את משימותיהם במהירות ובמרץ, בילו לאחר